

Diğer gökcisimlerini daha yakından tanıdıkça üzerinde yaşadığımız yeryuvarımızı daha çok seveceğiz, ona daha çok bağlanacağına benzeriz. Ancak bu bağ, hiçbir zaman, kentleşme öncesi yaşantıdaki kadar duygusal, o denli içli dışlı bir ilişki olamayacak. Kayalar giderek günlük yaşantıdan çıkacak, insanlarla arkadaşlıkları kopacak, değil destanlara efsanelere, türkülere bile girmez olacaklar. Bu sonucu geciktirmek çabasıyla değil, henüz zevk almakta olduğumuzdan; insanın zekâsını, yaratıcılığını, duygularını yansıttığından insanla kaya ilişkilerine yeryuvarı ve insan'da eğilelim; günlük yaşantımıza girmiş, yaşantımızı etkilemiş kayaların yerinde, övülmesine; yerinde, yerilmesine aracı olalım.

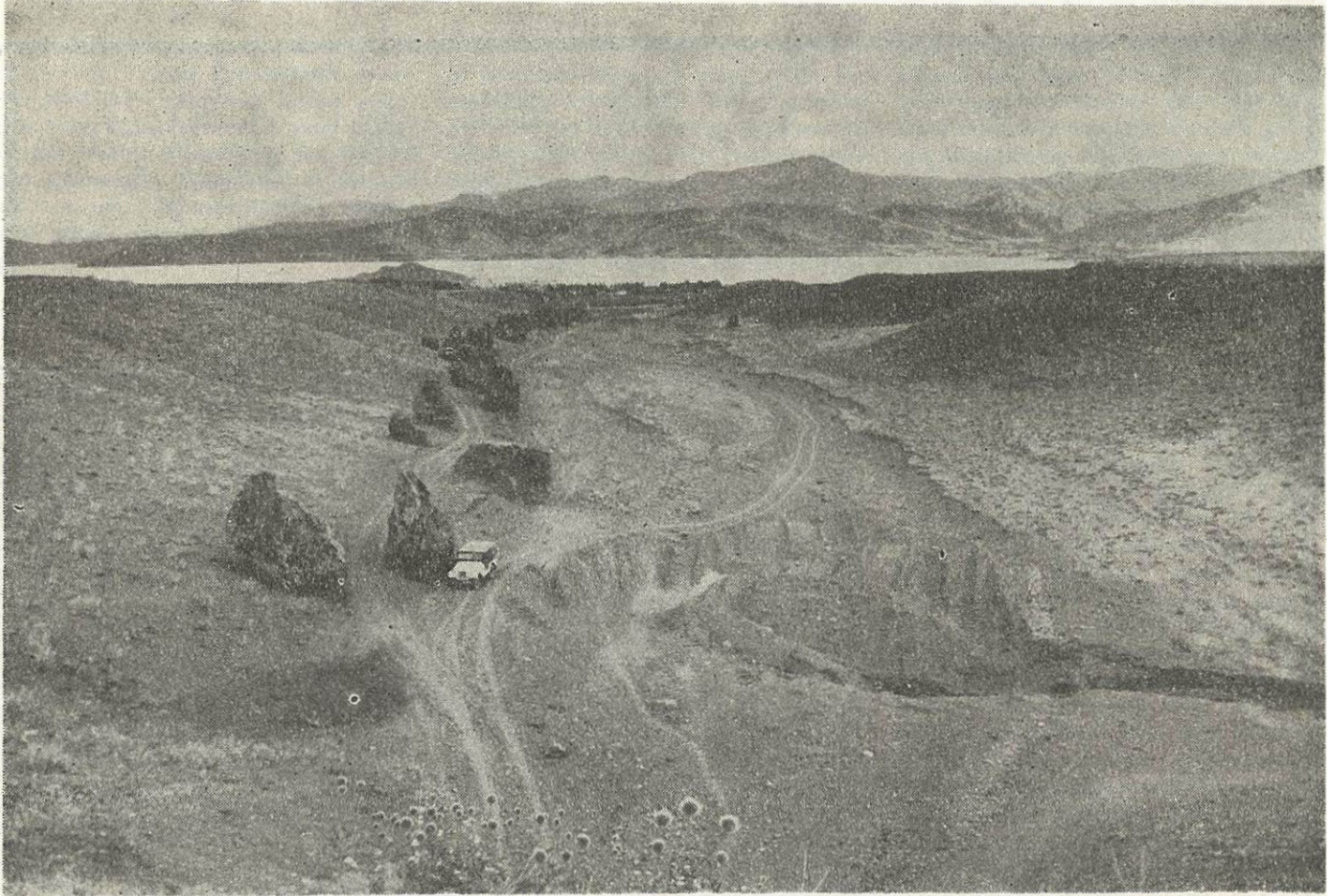
Nemrut yanardağı efsanesi

YILMAZ GÜNER Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü, Ankara

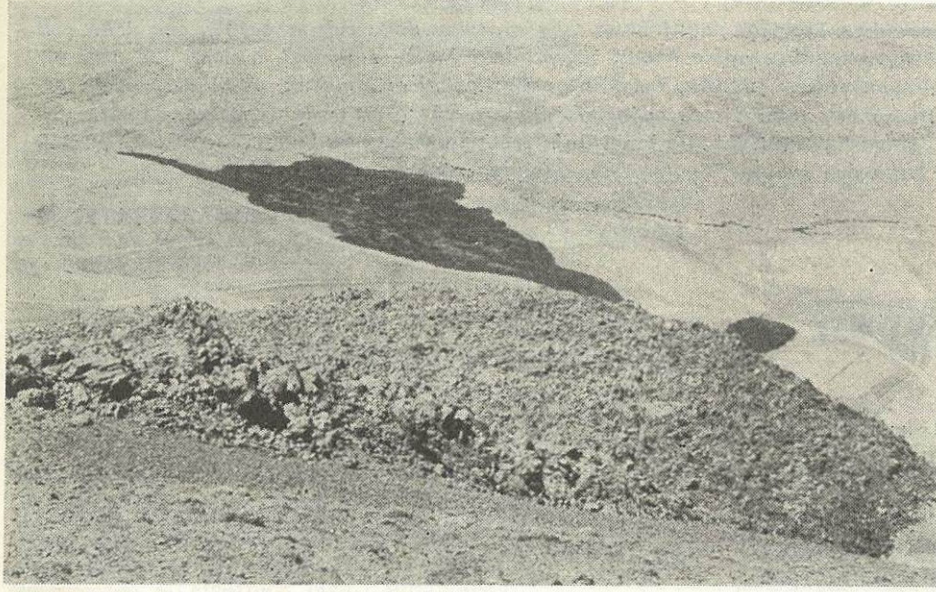
Bilindiği üzere Nemrut yanardağı Kuvaterner'de etkin olmuş bir yanardağdır. Tepesinde yaklaşık 9 km çapında, yarıya yakın alanı bir gölle kaplı büyük bir kazan bulundurmaktadır. Nemrut sistemi, çok sayıda ilginç, yanardağ kökenli olay arasında kül konilerinin

yamaçlarından çıkmış, çok genç, dolayısıyla dış yüzeyi henüz simsiyah lav akıntıları (şekil 2) ve Tatvan'a doğru uzanan bir vadiyi doldurmuş olan lahar biriminin aşınması sonucu gelişmiş sivri tepelikler dizisi (şekil 1) de bulundurmaktadır.

Çevre halkının günümüze aktardığı bir efsane Nemrut'un bu üst yarısı yok olmuş şeklini; taze, siyah lav akıntılarını; vadi içinde sıralanan kaya dizilerini, yanardağın zaman zaman çevresine ateş ve felâket saçmış olmasının kızgınlığı içinde açıklamaktadır.

Şekil 1: "Nemrut kervanı". Nemrut yanardağının güneydoğu eteğinde yer alan bir vadiyi doldurmuş bir lahar akıntısından arda kalan tepelikler dizisine yerel halk bu adı takmıştır. Vadinin ucunda Van gölü gözükmetedir. Göl kenarındaki ağaçlık bölümün solunda Tatvan ilçesinin yeni iskelesi yer almaktadır.

Sekil 1: Siyah akıntı Nemrut yanardağının en genç lav akıntılarında birisidir. Akıntı "kantasi" adı ile anılmakta; bu adın, bu taşların kırılınca kan kokusu yaydığı inancından doğduğu söylenmektedir.

Dağda zulmü ile tanınmış Nemrut adında bir firavun yaşarmış. Nemrut, dağda bir kale yaptırmış; askeri gücü ile, zulmü ile çevresine dehşet saçarmış. Dağın o zamanlar var olan sivri doruğunda Nemrut'un sönmez ateşi yanarmış.

Günden güne güçlenen, tüm bölge halkına zalimce davranan Nemrut yeryüzünde kendinden güçlü hiçbir varlığın bulunmadığını kanıtlamak için ulaşabildiklerini ezer; sonunda da Tanrı'ya savaş ilân eder. Ancak bu Nemrut'un sonu olur.

Gök gürlemiş, yer yarılmış, dağın doruğu Nemrut'un kalesi ile birlikte Tanrı'nın gazabına uğrayıp parçalanmıştır. Bir duman her yanı sarmış, dağ aylarca görünmez olmuştur. Duman kalktığında görüntü ibret vericidir. Nemrut'un tüm askeri donup kalmış, sönmez ateşe güneydeki ormanlardan odun getiren kervan taşlaşmış (şekil 1), Nemrut ölmüş, pis kanı simsiyah akıp pıhtılaşmıştır (şekil 2).